

MESLEKİ REHABİLİTASYON KLİNİK UYGULAMALAR

Editör

Prof. Dr. Gamze Ekici

Editör Yardımcıları

Doç. Dr. Orkun Tahir Aran

Dr. Erg. Ege Temizkan

Uzm. Erg. Emine Sağlamoğlu

Hipokrat
Yayınclık

© 2025 MESLEKİ REHABİLİTASYON
KLİNİK UYGULAMALAR

ISBN: 978-625-6169-16-6

Tüm hakları saklıdır. 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri yasası gereği; bu kitabın basım, yayın ve satış hakları Hipokrat Yayınevi'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bölümler içinde kullanılan resim ve bilgilerin sorumluluğu o bölümün yazar(lar)ına aittir.

Editör

Prof. Dr. Gamze Ekici

Editör Yardımcıları

Doç. Dr. Orkun Tahir Aran

Dr. Erg. Ege Temizkan

Uzm. Erg. Emine Sağlamoğlu

Yayıncı

Hipokrat Yayınevi

Grafik-Tasarım

Hipokrat Grafik Tasarım

Baskı - Cilt

Ankara Özgür Matbaacılık Basım Yayın Dağ. San. Tic. A.Ş.

1250 Cadde No: 25 Ostim OSB Yenimahalle / Ankara

Hipokrat
Yayıncılık

Süleyman Sırrı Cad. No:16/2 Sıhhiye
Tel: (0312) 433 03 05 - 15 ANKARA
www.hipokratkitabevi.com

“Hiç bir şeye ihtiyacımız yok, yalnız bir şeye ihtiyacımız vardır; çalışkan olmak.”

Atatürk

Ulu önderimizin açtığı yolda yürüyen bir bilim insanı olarak, rehabilitasyon alanındaki 30 yıllık deneyimimle şekillenen bu eserin görünmez kahramanlarından bana güç veren annem Peyman Ekici'ye, babam Çetin Ekici'ye, kardeşim Prof. Dr. Berkay Ekici'ye, mutluluk kaynağımız Metehan Ekici'ye, ayrıca üniversiteme, hocalarıma, öğrencilerime, yazar dostlarıma ve eşime teşekkür ederim.

Sevgili öğrencilerim ve Metehan'cığım,
bu eser aynı zamanda sizlerin geleceğine duyulan umudun bir yansımasıdır.

Prof. Dr. Gamze Ekici Çağlar

Ankara 2025

Alanımız için çok önemli olduđunu dűşündűđűm bu kitabı ođlum Alp, eűim Mine ve kocaman ailemin bűtűn mensuplarına armađan ediyorum.

Doç. Dr. Orkun Tahir Aran

Deđerli editűrűműz Prof. Dr. Gamze ađlar Ekici űnderliđinde şekillenen ve tűm rehabilitasyon alanına faydalı olacađını dűşündűđűm bu eseri, canım eűim Fatma Temizkan'a ve annem Emine Zuhall Temizkan'a armađan ediyorum.

Dr. Erg. Ege Temizkan

Kariyerimde çok űzel yeri olan kitabımızın her aűamasında birlikte olduđum için űanslıdan űte hissettiđim danıűmanım, editűrűm Prof. Dr. Gamze Ekici ađlar'a, destekleri ile birlikte alıűmaktan keyif aldıđım editűr yardımcıları hocalarıma teűekkűr ederim. Gűsterdikleri koűulsuz sevgi, beni bűyűtűrken aűıladıkları merak ve teűvikleri ile bugűnlere gelmemi sađlayan annem űűkran Sađlamođlu, babam Mehmet Sađlamođlu ve kardeűim İbrahim Sađlamođlu'na minnettarım. Sevgi ile beslenen nice baűarıların olması dileđiyle.

Uzm. Erg. Emine Sağlamoğlu

Üretmek, sadece ekonomik bir katkı değil; bireyin kendini gerçekleştirme, topluma ait hissetmesi, ruhsal ve fiziksel sağlığını koruması açısından da hayati bir role sahiptir. Bu yönüyle üretkenlik, kaliteli yaşamın hem nedeni hem de sonucudur. Üretkenlik, yalnızca bireysel değil, toplumsal bir güçtür. Bu nedenle mesleki rehabilitasyon, toplumsal rehabilitasyona da hizmet eder. Çalışma hayatına katılımları desteklenen bireyler; bağımlılıktan uzak, özgüveni ve yaşam memnuniyeti yüksek, biyopsikososyal olarak daha güçlü bireyler haline gelirler. Mesleki rehabilitasyon üretkenliğin yeniden kazanılmasında, sürdürülmesinde ve desteklenmesinde kilit bir müdahale alanı olarak öne çıkmaktadır.

Bu kitap, uzun yıllardır üzerinde çalıştığımız, Türkiye'nin ilk ve tek mesleki rehabilitasyon merkezinin klinik deneyimleri, çok disiplinli uygulama örnekleri ve bilimsel temellere dayanan yaklaşımlarla şekillenmiş bu alandaki ikinci eserimizdir. Editörlüğünü üstlendiğim **“Mesleki Rehabilitasyon – Teorik Temeller ve Değerlendirme Yaklaşımları”** isimli ilk kitabımız, alandaki önemli eksiği gidermiş ve mesleki rehabilitasyon eğitiminin temel kaynağı haline gelmiştir. Ancak, teorik temeller ve değerlendirme yaklaşımları klinik uygulamalarla tamamlanır. Bu nedenle **“Mesleki Rehabilitasyon – Klinik Uygulamalar”** kitabı, direk sahadan gelen uygulamaları ve klinik deneyimleri sistematik bir bütünlük içinde sunmayı hedeflemektedir.

Bu eserlerin hazırlanma sürecinde ergoterapi, fizyoterapi ve rehabilitasyon, psikoloji, psikiyatri, dil ve konuşma terapisi, sosyal hizmet, iş sağlığı ve güvenliği, sosyal güvenlik kurumu, iş kurumu ve daha birçok alanda çalışan, Türkiye'nin dört bir yanından 100'ün üzerinde bilim insanı emeğiyle katkı sunmuştur. Burada görev alan tüm yazarlarımız, mesleki rehabilitasyonun sahadaki uygulayıcıları ve bu alana gönül vermiş değerli akademisyenlerdir. Her biri alanında uzman bu değerli akademisyenler, farklı hasta gruplarına yönelik bilgi, değerlendirme ve müdahale süreçlerini büyük bir özenle kaleme almışlardır. Bu yönüyle kitap, sadece çok yararlı bir kaynak değil, aynı zamanda disiplinler arası bilimsel iş birliğinin önemli bir örneğidir. Her bir bölüm, hem literatüre dayalı güçlü bir altyapıyla hem de klinik deneyimlerin süzgecinden geçirilerek hazırlanmıştır. Bu anlamda yalnızca bir akademik kaynak değil, aynı zamanda uygulayıcılar için yol gösterici bir rehber niteliğindedir.

Kitabın en önemli katkılarından biri; farklı hastalık grupları ve özel durumlara yönelik değerlendirme yöntemleri ile mesleki rehabilitasyon yaklaşımlarını kapsamlı ve sistematik bir şekilde ele almasıdır. **Psikiyatrik, ortopedik, nörolojik, kardiyometabolik, pulmoner, romatizmal, beyin ve sinir hastalıklarından nörogelişimsel bozukluklara, görme, işitme ve konuşma problemlerine, adölesanlar, yaşlılar, emekliler, kadınlar, gebeler, müzisyenler, dansçılar, hükümlüler, mülteciler, riski yüksek mesleklerdeki ve afet sonrası bireylere kadar çok sayıda dezavantajlı ve farklı engelle sahip grupların üretken yaşama katılım süreci ve işe geri dönüşünü** kapsayan geniş bir yelpaze, hem güncel literatür hem de klinik uygulamalar ışığında ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bu yönüyle kitabın, üniversitelerde lisans ve lisansüstü düzeyde yürütülen dersler açısından bir kaynak olmasının yanı sıra; sahadaki çalışan profesyoneller için de uygulamaya yönelik bir başucu kitabı olacağına inanıyorum. Ayrıca bu iki eser sadece bir sağlık hizmeti sunumunu değil, aynı zamanda sosyal adalet, eşitlik ve kapsayıcılık gibi evrensel değerlere katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Bu kitabın ortaya çıkmasında emeği geçen, katkı veren ve fikirleriyle yol gösteren tüm bölüm yazarlarımıza, büyük destekleri nedeniyle Hipokrat kitabevi sahibi Ali Çelik ve tasarımcımız Hüseyin Çağlıkasap'a; emekleri nedeniyle editör yardımcılarımız Doç. Dr. Orkun Tahir Aran'a, Dr. Erg. Ege Temizkan'a, Uzm. Erg. Emine Sağlamoğlu'na ve mesleki rehabilitasyon alanında bize her zaman yol gösterici olmuş hocam, Prof. Dr. Hülya Kayıhan'a teşekkür ediyorum.

Sonuç olarak **“Yarının dünyasında söz sahibi olmak istiyorsak, yalnızca çalışarak başarılı olabiliriz.”** diyen Ulu Önderimizin açtığı yolda çabamızın süreceğini, mesleki rehabilitasyonun ülkemizde ve dünyada daha görünür, daha erişilebilir ve daha etkili hale gelmesi için çalışmaya devam edeceğini bildirerek alanla ilgili herkese bu eseri armağan ediyorum.

Prof. Dr. Gamze Ekici

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü
Mesleki Rehabilitasyon Merkezi Sorumlu Öğretim Üyesi

Katkıda Bulunanlar

ix

Editör

Gamze EKİCİ, Prof. Dr.

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü

Editör Yardımcıları

Orkun Tahir ARAN, Doç. Dr.

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü

Ege TEMİZKAN, Dr. Erg.

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü

Emine SAĞLAMOĞLU, Uzm. Erg.

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü

Yazarlar

Anıl ÖZÜDOĞRU, Doç. Dr.

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu

Ayla GÜNAL, Doç. Dr.

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü

Aynur Ayşe KARADUMAN, Prof. Dr.

Lokman Hekim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü

Ayşe GÖKTAŞ, Doç. Dr.

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü

Ayşe Sezgi KIZILIRMAK KARATAŞ, Uzm. Fzt.

İzmir Demokrasi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü

Ayşenur BAYSAL YİĞİT, Uzm. Erg.

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Bor Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü

Başak Çağla ARSLAN, Öğr. Gör.

Lokman Hekim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü

Betül TAŞPINAR, Prof. Dr.

İzmir Demokrasi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü

Beyza YAZGAN DAĞLI, Arş. Gör.

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi Rehabilitasyon Bölümü, Ankara

Bilgehan TEKİNDAL, Dr. Öğr. Üyesi

Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Odyoloji Bölümü

Buket BÜYÜKTURAN, Doç. Dr.

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu

Burcu Semin AKEL, Prof. Dr.

T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü

Cevdet ÜNLÜ, Odyoloji ve Konuşma Ses Bozuklukları Uzmanı

TUSAŞ Sağlık Merkezi ve Y.H. Gülesin Özel Eğitim Merkezi

Çiğdem ÖKSÜZ Prof. Dr.

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü

Demet TEKİN, Doç. Dr.

İstanbul Rumeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü

Ege Temizkan, Dr. Erg.

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü

Elife Ceyda OKUMUŞ, Fzt.

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Emel PEKÇETİN, Dr. Fzt.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Emine BARAN, Dr. Öğr. Üyesi

Hacettepe Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi, Eğitim ve Bilişim AD

Emine SAĞLAMOĞLU, Uzm. Erg.

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü

Erdoğan KAVLAK, Prof. Dr.

Pamukkale Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi, Nöroloji AD

Esma ÖZKAN, Doç. Dr.

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü

Etkin BAĞCI, Uzm. Erg.

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ergoterapi Bölümü

Ezginur GÜNDOĞMUŞ, Uzm. Erg.

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü

Fatma ERDEO, Dr. Öğr. Üyesi

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Nezahat Keleşoğlu Sağlık Bilimleri Fakültesi

Fatma Nur ALÇIN, Uzm. Fzt.

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Gölhisar Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü

Fatma Nur ALTIN, Öğr. Gör.

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Fizyoterapi Programı

Fatma Rana AYDEMİR, Uzm. Erg.

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü

Fatoş KIRTEKE, Dr. Öğr. Üyesi

Mudanya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü

Funda DEMİRTÜRK, Prof. Dr.

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü

Gamze Çağla SIRMA, Uzm. Erg.

Fenerbahçe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü

Gamze EKİCİ, Prof. Dr.

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü

Gökçen AKYÜREK, Doç. Dr.

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü

Halil İbrahim ERGEN, Dr. Öğr. Üyesi

Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü

Hasan Erkan KILINÇ, Doç. Dr.

Hacettepe Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi

Hatice ABAOĞLU, Doç. Dr.

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü

Hayri Can ÖZDEN, Dr. Öğr. Üyesi

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri AD

Hilal KEKLİCEK, Doç. Dr.

Trakya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü

Hülya YÜCEL, Prof. Dr.

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü

İbrahim ERARSLAN, Arş. Gör.

İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü

İlkem Ceren SİĞİRTMAÇ, Dr. Öğr. Üyesi

Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü

Kezban BAYRAMLAR, Prof. Dr.

Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü

Kübra Yılmaz DAĞLIOĞLU, Fzt.

T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Mahmut YARAN, Doç. Dr.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi

Mehmet DURAY, Doç. Dr.

Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü

Meral HURİ, Prof. Dr.

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü

Merve FIRAT, Dr. Öğr. Üyesi

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu

Mervesan GÖKÇE, Erg.

T.C. İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Mesut ARSLAN, Dr. Öğr. Üyesi

Bitlis Eren Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü

Mine BAYDAN ARAN, Doç. Dr.

Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Odyoloji Bölümü

Mustafa CEMALİ, Dr. Öğr. Üyesi

Trakya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü

Naciye VARDAR YAĞLI, Prof. Dr.

Hacettepe Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi

Necdet ORMAN, Uzm. Fzt.

Kırşehir Devlet Hastanesi

Nilüfer ÇETİŞLİ KORKMAZ, Prof. Dr.

Pamukkale Üniversitesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Fakültesi

Onur ALTUNTAŞ, Doç. Dr.

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü

Orkun Tahir ARAN, Doç. Dr.

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü

Ömer Alperen GÜRSES, Öğr. Gör.

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu

Özge Buket ARSLAN, Dr. Erg.

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü

Özlem MENEVŞE, Dr. Fzt.

Nuh Naci Yazgan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü

Özlem ÜLGER, Prof. Dr.

Hacettepe Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi

Öznur BÜYÜKTURAN, Prof. Dr

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu

Rüya Gül TEMEL, Öğr. Gör.

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü, İş ve Uğraşı Terapisi Programı

Seda NAMALDI, Uzm. Fzt.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü

Sedef ŞAHİN, Doç. Dr.

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü

Selin Başak ARSLANER, Erg.

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Ergoterapi Bölümü

Selma ERCAN DOĞU, Doç. Dr.

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü

Sena ALBAY, Uzm. Erg.

Ankara Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü

Senem DEMİRDEL, Doç. Dr.

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Fakültesi

Serap ÖZGÜL, Prof. Dr.

Hacettepe Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi, Temel Fizyoterapi ve Rehabilitasyon AD.

Serkan PEKÇETİN, Prof. Dr.

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü

Serkan UZLAŞIR, Dr. Öğr. Üyes

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

Sevil BİLGİN, Prof. Dr.

Hacettepe Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi

Seyit ÇITAKER, Prof. Dr.

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi Rehabilitasyon Bölümü

Sinem KARS, Dr. Erg.

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü

Sinem SALAR, Doç. Dr.

Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü

Sonay GÜRÜHAN, Dr. Öğr. Üyesi

Bitlis Eren Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü

Songül ATASAVUN UYSAL, Prof. Dr.

Hacettepe Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi Temel Fizyoterapi ve Rehabilitasyon AD.

Sultan BAŞTÜRK, Dr. Öğr. Üyesi

İzmir Tınaztepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü

Sümeyye BELHAN ÇELİK, Dr. Öğr. Üyesi

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü

Tülay TARSUSLU, Prof. Dr.

Dokuz Eylül Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi

Türkan AKBAYRAK, Prof. Dr.

Hacettepe Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi, Temel Fizyoterapi ve Rehabilitasyon AD.

Yasemin YAZGI, Erg.

Hacettepe Üniversitesi, Ergoterapi Bölümü

Yeşim BAKAR, Prof. Dr.

İzmir Bakırçay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Fizyoterapi ve Rehabilitasyon AD.

Zeynep BAHADIR, Doç. Dr.

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü

İçindekiler

XV

Bölüm 1

Duygudurum Bozukluklarında Mesleki Rehabilitasyon 1

GAMZE EKİCİ

Duygudurum Bozuklukları	1
Duygudurum Bozukluklarında Mesleki Rehabilitasyona Yönelik Değerlendirmeler	2
Duygudurum Bozukluklarında Tedavi Yaklaşımları	4
Sonuç	7

Bölüm 2

Anksiyete Bozukluklarında Mesleki Rehabilitasyon 9

SELMA ERCAN DOĞU

Anksiyete Bozuklukları Tanım	9
Anksiyete Bozukluklarının Çalışma Üzerine Etkileri	10
Anksiyete Bozukluğunda Mesleki Rehabilitasyonun Önemi	11
Değerlendirme	11
Anksiyete Bozukluklarında Mesleki Rehabilitasyon Programları	13
Sonuç	16

Bölüm 3

Şizofreni ve Diğer Psikotik Bozukluklarda Mesleki Rehabilitasyon 19

FATMA RANA AYDEMİR • HATİCE ABAOĞLU

Giriş	19
Şizofreni ve Diğer Psikotik Bozukluklar	20
Şizofreni ve Diğer Psikotik Bozukluklarda Mesleki İşlevsellik	22
Şizofreni ve Diğer Psikotik Bozukluklarda İstihdam Politikaları	25
Mesleki Performansın Değerlendirilmesi	25
Şizofreni ve Diğer Psikotik Bozukluklarda Mesleki Rehabilitasyon Yaklaşımları	26
Sonuç	29

Bölüm 4

Obsesif Kompulsif Bozukluk ve Mesleki Rehabilitasyon 31

HATİCE ABAOĞLU

Giriş	31
Obsesif Kompulsif Bozukluğu Anlamak	32
İş Yerinde Obsesif Kompulsif Bozukluk	34
Obsesif Kompulsif Bozukluk ve İstihdam	35
Obsesif Kompulsif Bozuklukta Mesleki Rehabilitasyon	37
Sonuç	38

Bölüm 5**Travma Sonrası Stres Bozukluğu ve Mesleki Rehabilitasyonu..... 41****HAYRİ CAN ÖZDEN • RÜYA GÜL TEMEL**

Özet.....	41
Travma ve İlişkili Ruhsal Bozukluklar.....	41
Travma Sonrası Stres Bozukluğunda Mesleki Rehabilitasyona Yönelik Değerlendirmeler.....	46
Mesleki Rehabilitasyona Yönelik Müdahaleler.....	50

Bölüm 6**Bilişsel Bozukluklarda Mesleki Rehabilitasyon 55****SONGÜL ATASAVUN UYSAL**

Giriş.....	55
Bilişsel Bozuklukların Meslek İcrasına Etkisi.....	55
Bilişsel Bozukluklarda Mesleki Rehabilitasyona Genel Bakış.....	56
Bilişsel Bozuklukları olan Bireylerde Mesleki Rehabilitasyon Programları ve Uygulama Alanları.....	56
Bilişsel Bozuklukları Olan Bireylerin Sosyal ve Ekonomik İstihdam Durumu	59
Bilişsel Bozukluklarda Mesleki Rehabilitasyon Sonuçları	60
Bilişsel Bozukluklarda İşyeri Uyumunun Sağlanması	60
Başarı Ölçütleri ve İyileşme Süreci	60
Bilişsel Bozukluklarda Mesleki Rehabilitasyonun Geleceği.....	61
Sonuçlar ve Öneriler	61

Bölüm 7**Farklı Engel Gruplarında Mesleki Rehabilitasyon ve İstihdam 63****İBRAHİM ERARSLAN • GAMZE ÇAĞLA SIRMA • HÜLYA YÜCEL**

Giriş.....	63
Engel Grupları	63
Engel Gruplarında Mesleki Rehabilitasyon	66
Engel Gruplarında İstihdam	69
Özet.....	73

Bölüm 8**Bel ve Boyun Problemlerinde Mesleki Rehabilitasyon..... 77****ÖZLEM ÜLGER • HASAN ERKAN KILINÇ**

Özet.....	77
Giriş.....	77
Risk Faktörleri.....	78
Önleme ve Müdahale	79
İşe Dönüşü Etkileyen Faktörler	83
Sonuç	83

Bölüm 9**Skolyozda Mesleki Rehabilitasyon 87****ELİFE CEYDA OKUMUŞ • ÖZNUR BÜYÜKTURAN**

Skolyoz.....	87
Etiyolojik Sebeplerin Sınıflandırılması	87
Yapısal Skolyoz	87
Yapısal Olmayan Skolyoz/ Fonksiyonel Skolyoz	89

Kronolojik Sınıflandırma (Yaş)	89
Skolyozda Değerlendirme	90
Tedavi	93
Mesleki Rehabilitasyon	97
Konservatif Tedavi Sonrası Mesleki Rehabilitasyon	98
Cerrahi Tedavi Sonrası Mesleki Rehabilitasyon	98

Bölüm 10

Omurga Cerrahileri Sonrasında Mesleki Rehabilitasyon 101

ANIL ÖZÜDOĞRU

Sık Yapılan Omurga Cerrahileri	101
Değerlendirme	102
Müdahale	105

Bölüm 11

Üst Ekstremitte Yaralanmalarında İşe Dönüşün Değerlendirilmesi 109

SEDA NAMALDI

Üst Ekstremitte Yaralanmalarında İşe Dönüşün Değerlendirilmesi	109
--	-----

Bölüm 12

El Yaralanmalarında İşe Geri Dönüşü Etkileyen Faktörler 121

ÇİĞDEM ÖKSÜZ

Giriş	121
Biyopsikososyal Modelin Rolü	121
İşe Dönüşü Etkileyen Faktörler	121
Tedavi Süreci ve Yöntemleri	124
Sonuç	127

Bölüm 13

El ve El Bileği Yaralanmalarında Mesleki Rehabilitasyon 129

İLKEM CEREN SİĞİRTMAÇ

Mesleki Rehabilitasyon	130
El ve El Bileği Yaralanmalarında Mesleki Rehabilitasyonun Aşamaları	130
El ve El Bileği Yaralanmalarında Mesleki Rehabilitasyon Sürecinde Tedavi Planı	132
OTPF'ye Göre Müdahale Kategorileri	134

Bölüm 14

Dirsek Problemlerinde Mesleki Rehabilitasyon 137

ÖZGE BUKET ARSLAN

Dirsek Ekleminin Özellikleri ve Önemi	137
Dirsek Problemlerinin Sınıflandırılması	137
Dirsek Problemlerinin Değerlendirilmesi	139
Dirsek Problemlerinde Mesleki Rehabilitasyon	140
Sonuç	142

Bölüm 15**Omuz Problemlerinde Mesleki Rehabilitasyon..... 145****HALİL İBRAHİM ERGEN**

Omuz Anatomisi.....	146
Omuz Problemlerinin Tipleri	146
Omuz Problemleri için Risk Etkenleri.....	148
Komşu Anatomik Bölgelerden Kaynaklı Ağrılar.....	148
Mesleki Etkenler ve Omuz Problemleri	149
İşyerindeki Psikososyal Etkenlerin Omuz Ağrısındaki Rolü	149
Değerlendirme.....	150
Tedavi.....	152
Omuz Problemlerinde Mesleki Rehabilitasyon Müdahaleleri	152
İş Yerindeki Omuz Problemlerinin Tedavisinde Ergoterapistin Rolü	152
Omuz Problemlerinde Koruyucu Rehabilitasyonun Önemi	155
İşe Dönüş Süreci ve İşe Dönüşü Etkileyen Unsurlar	155
Sonuç ve Öneriler	156

Bölüm 16**Ayak ve Ayak Bileği Sorunlarında Mesleki Rehabilitasyon..... 159****HİLAL KEKLİCEK • MUSTAFA CEMALİ**

Ayağın Genel Yapısı.....	159
Çalışan Kişilerde Görülen Ayak ve Ayak Bileği Problemlerine Neden Olan Faktörler	161
Çalışan Bireylerde Görülen Ayak ve Ayak Bileği Problemleri.....	161
Değerlendirmeler	163
Müdahale Yaklaşımları	165

Bölüm 17**Diz Yaralanmalarında Mesleki Rehabilitasyon 171****SONAY GÜRÜHAN**

Sık Görülen Diz Yaralanmaları ve Tedavi Yaklaşımları	171
Diz Yaralanmalarında Fonksiyonel Değerlendirme Yöntemleri.....	175
Diz Yaralanmalarında Mesleki Rehabilitasyon	175

Bölüm 18**Kalça ve Uyluk Yaralanmaları ve Mesleki Rehabilitasyon 181****SERKAN UZLAŞIR**

Kalça ve Uyluk Anatomisi	181
Değerlendirme Metotları	183
Kalça Yaralanmaları	184
Mesleki Rehabilitasyon	185

Bölüm 19**Amputelerde Mesleki Rehabilitasyon 189****SENEM DEMİRDEL • KEZBAN BAYRAMLAR**

Amputasyon	189
Sonuç	198

Bölüm 20**Kas Hastalıklarında Mesleki Rehabilitasyon 201****BAŞAK ÇAĞLA ARSLAN • AYNUR AYŞE KARADUMAN**

Giriş.....	201
Kas Hastalıkları.....	201
Kas Hastalıklarında Mesleki Rehabilitasyon.....	202
Sonuç.....	208

Bölüm 21**Yanıklarda Mesleki Rehabilitasyon..... 211****FATMA ERDEO**

Yanıkların Sınıflandırılması ve Değerlendirilmesi.....	211
Yanığın Şiddeti.....	213
Yanıkta Değerlendirme ve Uygulamalar.....	214
Kontraktürün Fonksiyonelliğe Etkisi.....	216
Yanık Sonrası Deri Cevabı.....	216
Hareketlilik, İşlevsellik ve Çalışma.....	217

Bölüm 22**Kronik Yaygın Ağrı Sendromunda Mesleki Rehabilitasyon..... 221****SENA ALBAY**

Kronik Ağrı.....	221
Kronik Ağrı ve Çalışma Hayatı.....	221
Kronik Ağrıda Mesleki Rehabilitasyon.....	222
Kronik Ağrılı Bireylerde Mesleki Rehabilitasyon Kapsamında Engelliliğin Değerlendirilmesi.....	223
Mesleki Rehabilitasyon Müdahalesi.....	224

Bölüm 23**Romatoid Artrit Mesleki Rehabilitasyon..... 229****SULTAN BAŞTÜRK • FATOŞ KIRTEKE**

Giriş.....	229
RA'lı Bireylerin Çalışma Alanında Yaşadığı Zorluklar.....	229
Mesleki Rehabilitasyonda Değerlendirme Kapsamı.....	230
Mesleki Rehabilitasyonda Müdahale.....	231
Sonuç.....	233

Bölüm 24**Ankilozan Spondilitte Mesleki Rehabilitasyon 235****GAMZE EKİCİ**

Ankilozan Spondilit.....	235
Ankilozan Spondilitte Görülen Klinik Belirtiler, Etiyoloji ve Prevelans.....	235
Ankilozan Spondilitin Çalışma Yeteneği ve Üretkenlik Üzerindeki Etkisi.....	237
Ankilozan Spondilit ve Çalışma Kapasitesi.....	237
Ankilozan Spondilitte Değerlendirme.....	237

Temel ve Yardımcı Günlük Yaşam Aktiviteleri	238
Ankilozan Spondilitte Rehabilitasyon Yaklaşımları	239
Ankilozan Spondilitte Mesleki Rehabilitasyon Hedefleri	239
Ankilozan Spondilitte Mesleki Rehabilitasyon Uygulamaları	240
Ankilozan Spondilitte Mesleki Rehabilitasyon Uygulamalarının Sonuçlarına Yönelik Örnek Bir Çalışma	242
Sonuç	242

Bölüm 25

Osteoartritte Mesleki Rehabilitasyon 245

BEYZA YAZGAN DAĞLI • SEYİT ÇITAKER

Epidemiyoloji	245
Osteoartritin Etiyopatogenezi	245
Osteoartritin Semptomları	246
Osteoartritin Risk Faktörleri	246
Osteoartritin Mesleki Etkileri	248
Uluslararası İşlevsellik, Yeti Yitimi ve Sağlık Sınıflandırması Çerçevesinde Osteoartrit Hastalarının Değerlendirilmesi	249
Osteoartritte Fizyoterapi ve Mesleki Rehabilitasyon	250
Sonuç	254

Bölüm 26

Spinal Kord Yaralanmalarında Mesleki Rehabilitasyon 257

SELİN BAŞAK ARSLANER • SERKAN PEKÇETİN

Spinal Kord Yaralanmaları	257
Spinal Kord Yaralanmalarında Mesleki Rehabilitasyon	261

Bölüm 27

Tekerlekli Sandalye Kullanımı ve İş Hayatı 267

ÖMER ALPEREN GÜRSES • NECDET ORMAN

Tekerlekli Sandalye Kullanımı	267
Tekerlekli Sandalye Kullanıcıları ve İstihdam	268
Tekerlekli Sandalye Çeşitleri	269
Erişilebilirlik ve Kamu Binaları	271
Tekerlekli Sandalye Erişilebilirliğinde Ölçüler ve Temel Tasarım Kuralları	272

Bölüm 28

Multipl Sklerozis'te Mesleki Rehabilitasyon 277

FATMA NUR ALÇIN • MEHMET DURAY • NİLÜFER ÇETİŞLİ-KORKMAZ

Giriş	277
MS'li Bireylerin Mesleki Aktivitelere Katılımını Engelleyen Faktörler	278
MS'li Bireylerde Mesleki Rehabilitasyon	279
MS'li Bireylerin Mesleki Rehabilitasyon Kapsamında Değerlendirilmesi	279
MS'te Mesleki Rehabilitasyon Müdahaleleri	284

Bölüm 29**Parkinsonda Mesleki Rehabilitasyon..... 293****BUKET BÜYÜKTURAN**

Giriş.....	293
Parkinson Hastalığı	293
Parkinson Hastalığında Mesleki Rehabilitasyon	297
Parkinson Hastalarında Mesleki Rehabilitasyon Değerlendirme	298
Parkinson Hastalarında Mesleki Rehabilitasyon Müdahalesi	300

Bölüm 30**İnme ve Mesleki Rehabilitasyon 303****ORKUN TAHİR ARAN**

Giriş.....	303
İnmenin İstihdam Üzerindeki Etkisi.....	303
İnme Rehabilitasyonunda Değerlendirme	304
İnme Geçiren Bireyler İçin Müdahaleler	306
Vaka Yönetimi ve İşte Kalma.....	307
İşe Dönüş	308
Sonuç	310

Bölüm 31**Travmatik Beyin Yaralanmaları ve Mesleki Rehabilitasyon 313****ÖZLEM MENEVŞE • SEVİL BİLGİN**

TBY Sonrası İşe Dönüş ile İlişkili Faktörler	314
TBY Sonrası Mesleki Değerlendirme	316
Mesleki Rehabilitasyon	320
Mesleki Rehabilitasyonun Uygulanması.....	322
Sonuç	324

Bölüm 32**Serebral Palside Mesleki Rehabilitasyon 327****ERDOĞAN KAVLAK • FATMA NUR ALTIN**

Mesleki Rehabilitasyonun Genel Tanımı.....	327
Mesleki Rehabilitasyon Süreci.....	327
Serebral Palsi Nedir?	328
Serebral Palsi Tipleri, Fiziksel ve Motor Problemler	328
Duyusal ve Bilişsel Problemler	329
İletişim ve Sosyal Etkileşim Problemleri	330
Serebral Palsili Bireyler Çalışabilir mi?	330
Geçiş Süreci	330
Serebral Palside Mesleki Rehabilitasyon	331
Mesleki Rehabilitasyonun Bileşenleri	331
Mesleki Rehabilitasyon Sürecinde Genel Olarak Neler Yapılır?	332
Mesleki Rehabilitasyonun Faydaları.....	334

Bölüm 33**Dezavantajlı Adölesanlarda Mesleki Hazırlık 337****EMİNE SAĞLAMOĞLU**

Dezavantajlı Adölesanlar	337
Dezavantajlı Adölesanlarda Meslek Öncesi Becerileri Değerlendirme.....	338
Dezavantajlı Adölesanlar İçin Mesleki Hazırlık Stratejileri.....	340

Bölüm 34**Otizm Spektrum Bozukluğu Tanılı Bireyler İçin Mesleki Rehabilitasyon 343****MERAL HURİ**

Geçiş Dönemleri ve Otizm Spektrum Bozukluğu	345
OSB'li Bireylerin Mesleğe Geçiş ve OSB'li Bireylere Yönelik Mesleki Rehabilitasyon	347
OSB'li Bireylerin Mesleki Rehabilitasyonunda Kullanılabilecek Ergoterapi Teori ve Modelleri	349
OSB'li Bireylerin Mesleki Rehabilitasyon Süreçlerinde Kullanılabilecek Değerlendirme Araçları	350
OSB'li Bireyler İçin Sürdürülebilir Mesleki Rehabilitasyon ve İstihdama Katılım	354
OSB'li Bireylerin İstihdama Katılımının Avantajları.....	354
Üretkenlik Aktivitelerinin Geliştirilmesinde Mesleki Rehabilitasyonun Rolü	355
OSB'de Mesleki Rehabilitasyon Hizmetlerinin Genel Çerçevesi	355
Sonuç ve Geleceğe Yönelik Perspektif	359
Vaka Örneği	359

Bölüm 35**Down Sendromu ve Mesleki Rehabilitasyon 365****EZGİNUR GÜNDOĞMUŞ**

Giriş.....	365
Sonuç	370

Bölüm 36**Spina Bifida ve Mesleki Rehabilitasyon 373****TÜLAY TARSUSLU**

Giriş.....	373
Spina Bifida	373
SB'da da Yetişkinliğe Geçiş Süreci.....	374
Spina Bifidalı Bireylerde İş Hayatı.....	375
İşe Uygunluğun Değerlendirilmesi ve İşe Hazırlama.....	375

Bölüm 37**Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğunda Mesleki Rehabilitasyon..... 379****SİNEM KARS**

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu	379
Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğunun Klinik Özellikleri	380
Mesleki Rehabilitasyon	381
Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğunun İş Yaşamındaki Etkileri	381
DEHB'li Bireyler İçin Mesleki Rehabilitasyon Süreci	382
Sonuç	383

Bölüm 38**Özgül Öğrenme Güçlüğü Olan Bireylerde Mesleki Rehabilitasyon 385****EZGİNUR GÜNDOĞMUŞ • GÖKÇEN AKYÜREK**

Giriş.....	385
Özgül Öğrenme Güçlüğü	385
Mesleki Rehabilitasyonun Tanımı ve Önemi	387
Yetişkin Disleksili Bireylerde Mesleki Rehabilitasyon	388
Yetişkin Disleksili Bireyler için Mesleki Rehabilitasyon Stratejileri	389
Sonuç	392

Bölüm 39**Görme Bozuklukları ve Mesleki Rehabilitasyon 395****ESMA ÖZKAN**

Giriş.....	395
Görme Engelli Bireylerin Mesleki Potansiyelini Değerlendirmede Ergoterapistlerin Rolü	396
Mesleki Rehabilitasyon	400
Sonuç	403

Bölüm 40**İşitme Kaybı ve Konuşma Bozukluklarında Mesleki Rehabilitasyon..... 405****CEVDET ÜNLÜ**

İşitmenin Tanımı.....	405
İşitme Kaybının Tanımı	405
İşitme Kaybının Nedenleri	406
Etkilenen Bölgeye Göre	406
İşitme Kaybının Etkileri.....	406
Mesleki Rehabilitasyon	407
İşitme Kaybı Olan Bireyler için Mesleki Rehabilitasyon	408
Sonuç ve Öneriler	409
Dil ve Konuşmanın Tanımı	409
Dil ve Konuşma Bozukluğunun Tanımı	409
Dil ve Konuşma Bozuklukları Nelerdir?	409
Dil ve Konuşma Bozukluklarının Olası Nedenleri	410
Dil ve Konuşma Bozukluklarının Etkileri.....	410
Dil Konuşma Bozukluklarında Mesleki Rehabilitasyon	410
Mesleki Rehabilitasyonun Tanımı	411
Dil Konuşma Bozukluklarında Mesleki Rehabilitasyon Süreci.....	411
Mesleki Rehabilitasyon Yöntemleri ve Uygulamaları.....	412
Sonuç ve Öneriler	412

Bölüm 41**Vestibüler Bozukluklar ve Mesleki Rehabilitasyon 413****MİNE BAYDAN ARAN**

Giriş.....	413
Vestibüler Sistem ve Bozukluklar	413
Vestibüler Bozuklukların Mesleki Etkileri	414
Mesleki Rehabilitasyon İlkeleri	415
Vestibüler Hastalarda İş Kapasitesi Değerlendirmesi	416

Rehabilitasyon Stratejileri	418
Zorluklar ve Engeller	419
Sonuç	419

Bölüm 42

Tinnitus (Kulak Çınlaması) ve Çalışma Yaşamı 421

BİLGEHAN TEKİNDAL

Giriş.....	421
Tinnitusun Patofizyolojisi.....	421
Tinnitusun Etiyolojisi	422
Tinnitusta Algısal Değişkenlik.....	423
Tinnitusun Sınıflandırılması	424
Tinnitusun Değerlendirilmesi.....	424
Tinnitusun Tedavisi ve Yönetimi.....	425
Tinnitusun Çalışma Yaşamına Etkileri	427

Bölüm 43

Kardiyak Hastalıklarda Mesleki Rehabilitasyon..... 429

MERVE FIRAT • NACİYE VARDAR YAĞLI

Kardiyak Hastalıklarda Rehabilitasyon.....	429
Kardiyak Hastalıklarda Mesleki Rehabilitasyon.....	431
Sonuç	435

Bölüm 44

Pulmoner Hastalıklarda Mesleki Rehabilitasyon 437

BETÜL TAŞPINAR • AYŞE SEZGİ KIZILIRMAK KARATAŞ

Giriş.....	437
Sık Görülen Pulmoner Hastalıklar	438
Mesleki Rehabilitasyon	441
Pulmoner Hastalıklarda Günlük Yaşam Aktivitesi Bariyerleri	441
Mesleki Rehabilitasyonda Değerlendirme.....	442
Mesleki Rehabilitasyon Uygulamaları	443
Sonuç	446

Bölüm 45

Kanser ve Mesleki Rehabilitasyon 449

SEDEF ŞAHİN • AYŞENUR BAYSAL YİĞİT

Giriş.....	449
Tümörlerin Sınıflandırılması	449
Kansere Bağlı Ortaya Çıkan Semptomlar	450
Kanser Sonrası İşe Geri Dönüş	452
İşe Geri Dönüş Müdahaleleri	453
Özet.....	455

Bölüm 46**Lenfödem ve Mesleki Rehabilitasyon 459****YEŞİM BAKAR**

Lenfödem: Tanım, Yaygınlık ve Etkileri	459
Lenfödemle Çalışmanın Zorlukları	461
İş Yerinde Lenfödem Yönetimi ve İş Uyarlamaları	461
İşveren İçin Öneriler	461
Lenfödem ve Öz Bakım	462
Lenfödem ve Engellilik Hakları	463
Mesleki Aktivite ve Lenfödem	463
Sonuç	464

Bölüm 47**Metabolik Sendrom ve Mesleki Rehabilitasyon 467****EMİNE SAĞLAMÖĞLU**

Metabolik Sendrom	467
Metabolik Sendrom İçin Mesleki Rehabilitasyonda Ergoterapi	470

Bölüm 48**Diyabet ve Mesleki Rehabilitasyon 475****ZEYNEP BAHADIR**

Diyabet Nedir?	475
Diyabet Tipleri?	475
Diyabet'in Yaygın Belirtileri	476
Diyabet İçin Test ve Tanı Kriterleri	476
Diyabette Mesleki Rehabilitasyon Değerlendirme ve Müdahale Stratejileri	478

Bölüm 49**Obezite ve Mesleki Rehabilitasyon 483****MESUT ARSLAN**

Giriş	483
Tanım ve Sınıflandırma	483
Epidemiyoloji	484
Etyoloji/Patofizyoloji	484
Obezite ve Komorbid Hastalık İlişkisi	485
Tedavi	485
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	486
Ergoterapi	487
Mesleki Rehabilitasyon	488
Sonuç	489

Bölüm 50**Gebelik ve Çalışma Hayatı 491****AYLA GÜNAL • FUNDA DEMİRTÜRK**

Giriş	491
Gebelikte Meydana Gelen Fiziksel Değişiklikler	491
Gebelikte Meydana Ruhsal Değişiklikler	492
Çalışan Gebelerde Okupasyonlar	492

Okupasyonel Performans Alanı-Üretkenlik-Ücretli Çalışma	493
Okupasyonel Performans Alanı-Uyku.....	497
Okupasyonel Performans Alanı-Serbest Zaman Okupasyonları	498
Okupasyonel Performans Alanı-Günlük Yaşam Okupasyonları	499

Bölüm 51

Pelvik Taban Disfonksiyonunda Mesleki Rehabilitasyon..... 501

TÜRKAN AKBAYRAK • EMİNE BARAN • SERAP ÖZGÜL

Giriş.....	501
Pelvik Taban Disfonksiyonlarının Sınıflandırılması.....	501
Pelvik Taban Disfonksiyonlarının İş ve Günlük Yaşam Üzerindeki Etkisi	502
Pelvik Taban Disfonksiyonlarında Değerlendirme.....	503
Pelvik Taban Disfonksiyonlarında Tedavi.....	506
Sonuç.....	510

Bölüm 52

Alzheimer ve Üretkenlik Aktiviteleri 513

YASEMİN YAZGI

Yaşlanma.....	513
Alzheimer	513
Epidemiyoloji	514
Tanı	514
Kullanılan Ölçekler	514
Tedavi.....	515
Alzheimer ve Ergoterapi.....	515

Bölüm 53

Yaş Alırken Çalışmayı Sürdürmek..... 521

ONUR ALTUNTAŞ

Yaşam Süresi Perspektifi.....	523
İş Güvenliği ve Sağlığına Kapsamlı ve Entegre Bir Yaklaşım	523
Hem Çalışanlar Hem de Kuruluşlar İçin Olumlu Sonuçlara Vurgu.....	524
Çok Kuşaklı Konular İçin Destekleyici Bir Çalışma Kültürü.....	524

Bölüm 54

Huzurevinde Üretici Okupasyonlar ve Sürdürülmesi..... 527

ELİFE CEYDA OKUMUŞ • ÖZNUR BÜYÜKTURAN

Yaşlanma/ Yaşlılık	527
Yaşlılıkla Vücutta Gerçekleşen Değişimler.....	527
Yaşlılıkta Günlük Yaşam Aktivitelerinde Limitasyonlar	529
Geriatrik Değerlendirme.....	530
Fonksiyonel Değerlendirme.....	530
Bilişsel Değerlendirme	530
Fiziksel Değerlendirme.....	530
Sosyal ve Çevresel Değerlendirme	531
Yaşlılık ve Huzurevi	532
Huzurevinde Üretici Okupasyonlar ve Sürdürülmesi.....	532

Bölüm 55**Kadın Sığınma Evlerinde Mesleki Rehabilitasyon 537****SİNEM SALAR**

Giriş.....	537
Kadına Yönelik Şiddet.....	537
Şiddetin Bireysel ve Toplumsal Etkileri	538
“Kadın” ve “Şiddet Gören Kadın” olarak Çalışma Yaşamına Katılım Zorlukları	538
Sığınma Evlerinde Sunulan Mesleki Rehabilitasyon Hizmetlerinde Ergoterapinin Rolü.....	539
Sığınma Evlerinde Mesleki Rehabilitasyon Uygulamaları.....	540
Sonuç.....	543

Bölüm 56**Riski Yüksek Görevlerde Mesleki Rehabilitasyon 545****EMEL PEKÇETİN**

Riski Yüksek Görevler.....	545
Riski Yüksek Görevlerde Görülen Meslek Hastalıkları.....	547
Riski Yüksek Görevlerde Mesleki Rehabilitasyon Uygulama Alanları	548

Bölüm 57**Profesyonel Sporcularda Yaralanmalar ve Spora Dönüş 553****MAHMUT YARAN**

Giriş.....	553
Sporda Yaralanmalar ve Nedenleri.....	553
Spora Dönüş Süreci	554
Mesleki Rehabilitasyon	555

Bölüm 58**Profesyonel Dansçılarda Görülen Yaralanmalar ve Dansa Dönüş 559****DEMET TEKİN**

İçsel (Dansçıya Özgü) Risk Faktörleri.....	562
Dışsal (Çevresel) Risk Faktörleri	563
Dansçılarda Görülen Yaralanma Türleri	564
Dans Yaralanmalarında Rehabilitasyon ve Dansa Dönüş	565
Önleyici Tedbirler ve Yaralanma Riskini Azaltma	566

Bölüm 59**Müziğe Dönüş Yolculuğunda Mesleki Rehabilitasyon..... 569****KÜBRA YILMAZ DAĞLIOĞLU • MERVESAN GÖKÇE • BURCU SEMİN AKEL**

Giriş.....	569
Müzisyenlerde Mesleki Beceriler.....	570
Müziğe Geri Dönüş Yolculuğunda Değerlendirme.....	572
Müziğe Geri Dönüş Yolculuğunda Rehabilitasyon	575

Bölüm 60**Afet Sonrası Mesleki Rehabilitasyon 581****AYŞENUR BAYSAL YİĞİT**

Afetler ve Toplumsal Etkileri	581
Afet Ortamlarında Rehabilitasyon İhtiyaçları	581
Afetlerde Rehabilitasyon Profesyonellerinin Rolü	582
Afetlerde Ergoterapistlerin Rolü	583
Afetlerin İş Gücüne Etkileri	583
Afet Sonrası İşe Dönmek ve Mesleki Rehabilitasyon	585

Bölüm 61**Hükümlülerde Mesleki Rehabilitasyon 589****MAHMUT YARAN**

Giriş	589
Hükümlüler ve Mesleki Rehabilitasyon İhtiyacı	589
Hükümlülere Yönelik Mesleki Rehabilitasyonda Kullanılabilecek Modeller, Uygulamalar ve Eğitimler	590
Cezaevinde Çalışma ve Mesleki Eğitim	591
Sonuç	592

Bölüm 62**Umut Evlerinde Mesleki Rehabilitasyon 595****AYŞE GÖKTAŞ**

Türkiye’de Umut Evleri	595
Mesleki Rehabilitasyon	596
Neden MOHO Kullanılmaktadır?	597
Aktivite-Rol Performans Sonuçlarının Değerlendirilmesi	598
Alışkanlık	599
Sonuçlar	605
Öneriler	606

Bölüm 63**Mültecilerde Mesleki Rehabilitasyon 611****SÜMEYYE BELHAN ÇELİK**

Giriş	611
Mülteci Olmak	611
Mültecilerin Yaşadığı Sorunlar	612
Okupasyonel Perspektiften Mülteci Bireyler	612
Yeniden Yerleşimde Yaşam Becerileri	614
Mesleki Rehabilitasyonun Mülteci Bireyler için Önemi	614

Bölüm 64**Mesleki Rehabilitasyonda Yapay Zeka ve Teknoloji..... 619****ORKUN TAHİR ARAN**

Mesleki Rehabilitasyonun Yeni Ufku - Yapay Zeka Devrimi.....	619
Yapay Zekanın Mesleki Rehabilitasyon Süreçlerindeki Rolü ve Uygulama Alanları	621
Fırsatlar ve Potansiyel Faydalar: Bireyselleştirilmiş Destekten Kapsayıcı İstihdama	622
Zorluklar, Etik Meseleler ve Riskler: Teknolojinin İnsani Boyutu	624
Gelecek Perspektifi ve Stratejik Öneriler.....	625
Politika Yapıcılar ve Düzenleyici Kurumlar İçin Öneriler	626
Rehabilitasyon Kurumları ve Uzmanları İçin Öneriler	626
Teknoloji Geliştiricileri ve Araştırmacılar İçin Öneriler	626

Bölüm 65**İşe Geri Dönüşün Planlanması 629****EGE TEMİZKAN**

İşe Geri Dönüşü Etkileyen Faktörler	629
Sürdürülebilir İstihdam için İşe Geri Dönüşün Planlanması	630
Bireysel İşe Geri Dönüş Planının Hazırlanması	631
Bireysel İşe Geri Dönüş Planının Uygulanması	633
İş Yerinde Takip	635
Sonuç	637

Bölüm 66**Mesleki Rehabilitasyonda Güncel Yaklaşımlar 639****ETKİN BAĞCI**

Mesleki Rehabilitasyon	639
Mesleki Rehabilitasyonun Tarihsel Gelişimi.....	639
Mesleki Rehabilitasyonda Değerlendirme.....	640
Engelli Öğrenciler için Geçiş Planlaması: Stratejiler ve En İyi Uygulamalar	641
Teknolojinin Mesleki Rehabilitasyona Etkisi	642
Mesleki Rehabilitasyon Sürecinde Kullanılan Müdahaleler	643

